

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Криворізький фаховий коледж Національного авіаційного університету»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник начальника коледжу
з навчально-методичної роботи

 Галина ДАНИЛІНА

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 30 » 08 2024 р.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «Авіаційне страхування»
(назва навчальної дисципліни)

спеціальності 073 «Менеджмент»
(код та назва спеціальності)

освітнього ступеня бакалавр

Методичні вказівки до проведення практичних занять для здобувачів освіти денної форми навчання з навчальної дисципліни «Авіаційне страхування»,

(назва навчальної дисципліни)

складені на основі навчальної програми, затвердженої « 30 » 08 2024 р.

та навчального плану НБ(ТУ)-40/03.12-072/24

затвердженого « 30 » 05 2024 р.

Укладач: викладач, к.е.н., доцент Марченко Світлана Миколаївна

(посада, наук. ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Методичні вказівки до проведення практичних занять обговорено на засіданні циклової комісії менеджменту, логістики та транспортної інфраструктури

(повна назва циклової комісії)

Протокол № 13

від « 27 » 08 2024 р.

Голова циклової комісії

Н.Смирнова
(підпис)

Надія СМІРНОВА

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

ПОГОДЖЕНО

Завідувач

навчально-методичного кабінету

Марина Кольчак
(підпис)

Марина КОЛЬЧАК

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

« 27 » 08 2024 р.

1 Вступ

Курс «Авіаційне страхування» є спеціальною дисципліною, вивчення якої є необхідним для професійного формування бакалавра за спеціальністю 073 «Менеджмент». Цей освітній компонент спрямований на забезпечення здобувачів освіти необхідними знаннями про принципи та практику страхування, що застосовуються в авіаційній індустрії.

Авіаційне страхування включає оцінку ризиків, пов'язаних з авіаперевезеннями, експлуатацією літаків та іншими суміжними активностями. Здобувачі освіти вивчають різні види страхових полісів, такі як страхування корпусу, відповідальність за пасажирів і вантажів, а також стратегії управління ризиками, специфічні для авіації. Ці знання є критично важливим для майбутніх менеджерів, які працюють у галузях, пов'язаних з авіацією, транспортною логістикою або страхуванням, допомагаючи їм вирішувати як технічні, так і регуляторні питання.

Досліджуючи конкретні випадки, історичні інциденти та нормативно-правові акти, що регулюють авіаційне страхування, здобувачі освіти отримують всебічне розуміння унікального ризикового профілю цієї галузі і як ефективного зниження цих ризиків. Цей курс надає надійну основу для управління та оцінки страхових полісів, пов'язаних з авіацією, сприяючи розвитку практичних навичок та глибоких теоретичних знань, що будуть корисні в майбутній професійній діяльності.

Дані методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Авіаційне страхування».

2 Тематичний план практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Семестр	
1	2	3	4	
3 семестр				
Розділ №1. «Страховий бізнес у ринковій економіці»				
1.1	Сутність, принципи та класифікація страхування	4	3	
1.2	Передумови становлення та особливості проведення авіаційного страхування	2		
1.3	Страховий ринок	2		
1.4	Всього за розділом №1	8		
Розділ №2. «Страховання авіаційних перевезень»				
2.1	Страховання авіаційних ризиків авіаексплуатанта	4		
2.2	Страховання відповідальності власників, операторів аеропортів	4		
2.3	Страховання майна авіапідприємств	6		
2.4	Страховання членів екіпажу повітряного судна, іншого авіаційного персоналу	2		
2.5	Страховання повітряних перевезень пасажирів та вантажу	4		
	Всього за розділом №2	20		
Розділ №3. «Перестраховання та співстраховання на повітряному транспорті»				
3.1	Перестраховання та співстраховання на повітряному транспорті	4		
3.2	Роль ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні	2		
3.3	Страховий захист інтересів учасників договорів оренди та фінансового лізингу повітряних суден	4		
	Всього за розділом №3	10		
Всього за 3 семестр		38		
Всього за навчальною дисципліною		38		

3 Практичні заняття

Розділ №1. «СТРАХОВИЙ БІЗНЕС У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»

Практичне заняття №1.1

Тема роботи: «Сутність, принципи та класифікація страхування»

Мета роботи: розглянути сутність, принципи здійснення, сфери застосування та класифікацію авіаційного страхування.

План

1. Розглянути сутність та зміст страхування
2. Визначити ознаки страхування
3. Ознайомитися з функціями страхування
4. Сформувати поняття щодо принципів страхування
5. З'ясувати основні критерії класифікації у страхуванні

Питання для обговорення:

1. Чим відрізняється страхування від самострахування?
2. Яка відмінність страхування від взаємострахування?
3. Чим обумовлена необхідність існування страхування?
4. Яке значення має страхування для суспільства?
5. Назвіть переваги страхування?
6. Чим відрізняється співстрахування від контрибуції?
7. Які ознаки страхування Ви знаєте?
8. Які функції страхування Ви знаєте?
9. Які принципи страхування Ви знаєте?
10. Чому для страховиків важливий принцип причинно-наслідкового зв'язку?
11. Обґрунтуйте необхідність класифікації страхування?
12. Чим обумовлений поділ страхування на галузі, підгалузі, види?
13. Скільки Ви знаєте класів страхування згідно Європейської конвенції?
14. В чому полягає мета класифікації страхування?
15. Як Ви ставитесь до запровадження обов'язкових видів страхування в Україні?
16. Поясніть чому на сьогодні в Україні відсутні державні страхові компанії?
17. За якими ознаками здійснюється класифікація страхування?
18. Як класифікують страхування за спеціалізацією страховика?
19. Які принципи добровільного страхування Ви знаєте?
20. Як проводиться класифікація страхування за орієнтацією страхових інтересів?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. Як називаються цивільно-правові відносини щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів та доходів від розміщення коштів цих фондів?

- a) страхування;
- b) страховий захист;
- c) соціальне страхування;
- d) перестраховування;
- e) співстрахування.

2. Захист майнових інтересів фізичних та юридичних осіб – це мета якої економічної категорії?

- a) страхування;

- b) страховий захист;
- c) соціальне страхування;
- d) перестраховання;
- e) співстрахування.

3. Економічні відносини з приводу формування та використання страхового фонду з метою організації страхового захисту – це сутність якої економічної категорії?

- a) страхування;
- b) страхового захисту;
- c) ретроцесії;
- d) перестраховання;
- e) співстрахування.

4. Яка друга назва превентивної функції страхування?

- a) ризикова функція;
- b) функція заощадження коштів;
- c) інвестиційна функція;
- d) функція попередження страхових випадків;
- e) кредитна функція.

5. До чого в страхуванні відносять замкнуту розкладку збитку в просторі та часі?

- a) до функцій страхування;
- b) до принципів страхування;
- c) до сутності страхування;
- d) до змісту страхування;
- e) до ознак страхування.

6. До чого в страхуванні відноситься контрибуція?

- a) до функцій страхування;
- b) до принципів страхування;
- c) до сутності страхування;
- d) до змісту страхування;
- e) до ознак страхування.

7. До чого в страхуванні відноситься регрес?

- a) до функцій страхування;
- b) до принципів страхування;
- c) до сутності страхування;
- d) до змісту страхування;
- e) до ознак страхування.

8. До чого в страхуванні відносять суброгацію?

- a) до функцій страхування;
- b) до принципів страхування;
- c) до сутності страхування;
- d) до змісту страхування;
- e) до ознак страхування.

9. До чого в страхуванні відносять франшизу?

- a) до функцій страхування;
- b) до принципів страхування;
- c) до сутності страхування;
- d) до змісту страхування;
- e) до ознак страхування.

10. Як називаються економічні відносини, за яких страхувальник сплатою грошового внеску забезпечує собі чи третій особі в разі настання події, обумовленої договором або законом, суму виплати страховиком, який утримує певний обсяг відповідальності і для її забезпечення поповнює та ефективно розміщує резерви, здійснює превентивні заходи щодо зменшення ризику, а у разі необхідності перестраховує частину останнього?

- a) страхування;
- b) страховий захист;
- c) соціальне страхування;
- d) перестраховування;
- e) співстрахування.

2. Практичні ситуації

Ситуація 1. *Визначити розмір страхової премії, якщо підприємство має намір застрахувати своє майно. Умовами договору страхування встановлено: страхова сума 250 000 грн., страховий тариф зі 100 одиниць дорівнює 7 одиниць.*

Ситуація 2. *За умовами договору страхування розмір страхового покриття складає 77%. Вартість майна, що було застраховане, становить 835 000 грн. Визначити розмір страхової суми.*

Ситуація 3. *Громадянин застрахував своє майно вартістю 590 000 грн. В договорі страхування вказана страхова сума 500 000 грн. Визначити коефіцієнт страхового покриття.*

Ситуація 4. *Страхове покриття за договором страхування майна складає 89%. Страхова сума становить 423 300 грн. Визначити вартість застрахованого майна.*

Ситуація 5. *Вартість майна, яке хоче застрахувати громадянин, становить 128 000 грн. Визначити розмір страхового платежу, якщо страховий тариф становить 6%.*

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №1.2

Тема роботи: «Передумови становлення та особливості проведення авіаційного страхування»

Мета роботи: з'ясувати сутність та особливості проведення авіаційного страхування

План

1. Розглянути сутність авіаційного страхування
2. Визначити передумови становлення авіаційного страхування

Питання для обговорення:

1. Дати визначення терміну авіаційного страхування
2. Страхування повітряних суден (Hull Insurance) передбачає...
3. Страхування відповідальності перед третіми особами (Liability Insurance) передбачає...
4. Страхування пасажирів (Passenger Liability Insurance) передбачає...
5. Страхування екіпажу (Crew Insurance) передбачає...
6. Страхування вантажу (Cargo Insurance) передбачає...
7. Страхування від тероризму передбачає...
8. Надати коротку характеристику передумов встановлення авіаційного страхування
9. Дати визначення економічної стабільності авіакомпаній
10. Охарактеризувати ключові аспекти авіаційного страхування

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №1.3

Тема роботи: «Страховий ринок»

Мета роботи: розглянути особливості функціонування страхового ринку

План

1. Визначити особливості становлення та розвитку страхового ринку України
2. З'ясувати теоретичні засади страхового ринку
3. Розглянути структуру страхового ринку України
4. Надати характеристику страхових ринків світу

Питання для обговорення:

1. Які позитивні тенденції розвитку страхового ринку України?
2. Яким чином має відбуватися управління страховим ринком?
3. Яку роль відіграють посередники на страховому ринку?
4. Які етапи розвитку страхового ринку в Україні Ви знаєте?
5. Які фактори впливають на розвиток страхової справи в державі?
6. Назвіть учасників страхового ринку?
7. Що являє собою зовнішнє середовище страхового ринку?
8. Що відноситься до внутрішньої системи страхового ринку?
9. Розкрийте сутність поняття «страховий ринок»?
10. Які особливості страхового ринку Великобританії?
11. Як функціонує страховий ринок Польщі?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. *Яка структура страхового ринку передбачає його поділ на західний, східний, південний та центральний?*

- a) організаційно-правова структура страхового ринку;
- b) інституціональна структура страхового ринку;
- c) територіальна структура страхового ринку;
- d) галузева структура страхового ринку;
- e) регіональна структура страхового ринку.

2. *До кого можна віднести актуаріїв?*

- a) до посередників страхового ринку;
- b) до перестрахових посередників;
- c) до професійних оцінювачів збитків;
- d) до професійних оцінювачів ризиків;
- e) до об'єднань страховиків.

3. *Що купується та продається на страховому ринку?*

- a) страхування;
- b) перестраховування;
- c) страховий захист;
- d) страхова послуга;
- e) страховий договір.

4. *Як називається сфера економічних відносин, у процесі яких формуються попит і пропозиція на страхові послуги та здійснюється факт їх купівлі-продажу?*

- a) страхування;
- b) співстрахування;
- c) андеррайтинг;
- d) страховий ринок;
- e) перестраховування.

5. *До кого можна віднести аварійних комісарів?*

- a) до посередників страхового ринку;

- b) до перестрахових посередників;
- c) до професійних оцінювачів збитків;
- d) до професійних оцінювачів ризиків;
- e) до об'єднань страховиків.

6. Як називається структура страхового ринку, яка передбачає поділ страховиків за видами господарських товариств?

- a) організаційно-правова структура страхового ринку;
- b) інституціональна структура страхового ринку;
- c) територіальна структура страхового ринку;
- d) галузева структура страхового ринку;
- e) регіональна структура страхового ринку.

7. Яка структура страхового ринку передбачає його поділ на страхування майна, особисте страхування та страхування відповідальності?

- a) організаційно-правова структура страхового ринку;
- b) інституціональна структура страхового ринку;
- c) територіальна структура страхового ринку;
- d) галузева структура страхового ринку;
- e) регіональна структура страхового ринку.

8. До кого можна віднести брокера?

- a) до посередників страхового ринку;
- b) до перестрахових посередників;
- c) до професійних оцінювачів збитків;
- d) до професійних оцінювачів ризиків;
- e) до об'єднань страховиків.

9. До кого можна віднести андерайтера?

- a) до посередників страхового ринку;
- b) до перестрахових посередників;
- c) до професійних оцінювачів збитків;
- d) до професійних оцінювачів ризиків;
- e) до об'єднань страховиків.

10. До якого страхового ринку відноситься корпорація «Ллойд»?

- a) страховий ринок Польщі;
- b) страховий ринок Німеччини;
- c) страховий ринок Франції;
- d) Лондонський міжнародний страховий ринок;
- e) Європейський страховий ринок.

2. Практичні ситуації

Завдання 1. Систематизувати у вигляді таблиці або діаграми основні показники розвитку страхового ринку України за останні п'ять років.

Завдання 2. Систематизувати у вигляді таблиці або діаграми основні показники розвитку страхового ринку вибраної країни світу за останні п'ять років.

Завдання 3. Систематизувати у вигляді таблиці або діаграми основні показники перестраховування на страхового ринку України за останні п'ять років.

Завдання 4. Порівняти у вигляді таблиці або діаграми основні показники розвитку страхового ринку України та вибраної країни світу за останні п'ять років.

Завдання 5. Систематизувати у вигляді таблиці або діаграми основні показники діяльності посередників на страховому ринку України за останні п'ять років.

Література: Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

РОЗДІЛ №2. «СТРАХУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ»

Практичне заняття №2.1

Тема роботи: «Страховання авіаційних ризиків авіаексплуатанта»

Мета роботи: визначити особливості страхування авіаційних ризиків авіаексплуатанта

План

1. З'ясувати економічну сутність ризику в страхуванні
2. Розглянути теоретичні засади актуарних розрахунків
3. Визначити особливості страхування авіаційних ризиків авіаексплуатанта

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність поняття «страховий ризик».
2. Назвіть основні ознаки ризику.
3. Що таке страховий випадок?
4. За якими ознаками класифікують ризики? Розкрийте зміст класифікації ризиків.
5. Які етапи управління страховим ризиком Ви знаєте?
6. Яка сутність поняття «актуарні розрахунки»?
7. Обґрунтуйте основні завдання актуарних розрахунків.
8. Розкрийте зміст поняття «страховий тариф».
9. Яка структура страхового бруто- і нетто-тарифу?
10. Яка структура страхового тарифу:
  - для ризикових видів страхування;
  - при загальному страхуванні;
  - при страхуванні життя.
11. Розкрийте зміст понять «базовий тариф», «реальний тариф», «конкретний тариф»
12. Які особливості і напрями страхування авіаційних ризиків авіа експлуатанта.

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. *Які основні ознаки притаманні страховому ризику?*
  - a) ймовірність;
  - b) випадковість;
  - c) збитковість;
  - d) прибутковість;
  - e) неймовірність.
2. *Що показує можливе негативне відхилення від нормального перебігу події?*
  - a) страхування;
  - b) збиток;
  - c) ризик;
  - d) страховий випадок;
  - e) страхове відшкодування.
3. *Що показує фактичний розмір негативного відхилення від нормального перебігу події?*
  - a) страхування;
  - b) збиток;
  - c) ризик;
  - d) страховий випадок;
  - e) страхове відшкодування.
4. *Що перебуває у причинно-наслідковому зв'язку зі страховим ризиком та є наслідком його реалізації?*
  - a) страхування;
  - b) збиток;
  - c) ризик;

- d) страховий випадок;
- e) страхове відшкодування.

5. Які страхові ризики несуть найбільший розмір втрат?

- a) катастрофічний ризик;
- b) великий ризик;
- c) середній ризик;
- d) малий ризик;
- e) незначний ризик.

6. Частота появи яких страхових ризиків найменша?

- a) катастрофічний ризик;
- b) великий ризик;
- c) середній ризик;
- d) малий ризик;
- e) незначний ризик.

7. Як називається сукупність послідовних заходів антиризикової діяльності, застосування яких має комплексний, системний характер і є фактором підвищення надійності захисту від настання страхових випадків?

- a) управління ризиком;
- b) ризик-менеджмент;
- c) перестраховання ризику;
- d) співстрахування ризику;
- e) самострахування ризику.

8. Які послідовні етапи охоплює ризик-менеджмент?

- a) аналіз ризику;
- b) контроль за ризиком;
- c) фінансування ризику;
- d) класифікація ризику;
- e) перестраховання ризику.

9. Яка математична теорія є основою актуарних розрахунків в страхуванні життя?

- a) теорія ймовірності;
- b) теорія графів;
- c) теорія моделювання;
- d) теорія множин;
- e) теорія алгоритмів.

10. Як називається система статистичних і економіко-математичних імовірнісних методів розрахунку тарифних ставок і визначення необхідних фінансових показників діяльності страховика?

- a) актуарні розрахунки;
- b) андерайтинг;
- c) аналіз ризику;
- d) ідентифікація ризику;
- e) оцінювання ризику.

2. Практичні ситуації

Ситуація 1. Розрахуйте розмір нетто-ставки для загального виду страхування, якщо збитковість страхової суми за останні п'ять років становила: 10 грн.; 12 грн.; 15 грн.; 11 грн.; 10 грн.

Ситуація 2. Розрахуйте розмір брутто-тарифу для ризикового виду страхування, якщо розмір нетто-тарифу становить 500 грн.; частка навантаження в брутто-премії дорівнює 10 відсотків.

Ситуація 3. Розрахуйте розмір брутто-премії для ризикового виду страхування, якщо розмір страхової суми 200 тис. грн.; розмір страхового нетто-тарифу 5 відсотків від

страхової суми; частка навантаження в брутто-премії становить 20 відсотків.

Ситуація 4. Страховик проводить страхування громадян від нещасних випадків. Розрахуйте розмір нетто-тарифу якщо ймовірність настання ризику 0,05; середня страхова сума 50 000 грн.; середня страхова виплата 10 000 грн.; кількість договорів 5 000 шт.; середній розкид страхового відшкодування 5 000 грн.

Ситуація 5. Розрахуйте розмір страхового тарифу якщо відомо, що експертна оцінка ймовірності настання страхового випадку 0,03; середня страхова сума 40 000 грн.; середнє відшкодування при настанні страхового випадку 30000 грн.; кількість договорів страхування 300 шт.; ймовірність не перевищення можливих виплат над зібраними страховими внесками 0,98; частка навантаження в структурі страхового тарифу 35 відсотків.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №2.2

Тема роботи: «Страхування відповідальності власників, операторів аеропортів»

Мета роботи: розглянути сутність та організацію страхування відповідальності власників, операторів аеропортів

План

1. З'ясувати економічний зміст страхування відповідальності
2. Розглянути страхування відповідальності власників та операторів аеропортів

Питання для обговорення:

1. В чому полягає економічне призначення майнового страхування?
2. Що таке страхова вартість майна в майновому страхуванні?
3. Які особливості страхування відповідальності власників та операторів аеропортів?
4. Які ризики покриваються страхуванням?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. Хто відноситься до суб'єктів страхування відповідальності?
  - a) страховик;
  - b) страхувальник;
  - c) потерпіла (третя) особа;
  - d) застрахована особа;
  - e) спадкоємиць.
2. Як в страхуванні відповідальності називається страхова сума?
  - a) страхова виплата;
  - b) страхова вартість;
  - c) ліміт відповідальності;
  - d) страхова компенсація;
  - e) страхове відшкодування.
3. На користь якої особи укладається договір страхування відповідальності?
  - a) страховика;
  - b) страхувальника;
  - c) потерпілої (третьої) особи;
  - d) застрахованої особи;
  - e) перестраховика.
4. Які суб'єкти страхування відповідальності чітко визначенні в договорі страхування професійної відповідальності?
  - a) страховик;
  - b) страхувальник;

- c) потерпіла (третя) особа;
- d) застрахована особа;
- e) перестраховик.

5. Яка галузь страхування забезпечує одночасний страховий захист як життю, здоров'ю третій особі так і її майну?

- a) майнове страхування;
- b) особисте страхування;
- c) страхування відповідальності;
- d) страхування життя;
- e) соціальне страхування.

6. Економічною основою якої галузі страхування є матеріальна відповідальність осіб за наслідки своєї діяльності?

- a) майнового страхування;
- b) особистого страхування;
- c) страхування відповідальності;
- d) страхування життя;
- e) страхування від нещасного випадку.

7. Який вид відповідальності не береться на страхування?

- a) кримінальна відповідальність;
- b) цивільна відповідальність;
- c) професійна відповідальності;
- d) адміністративна відповідальності;
- e) матеріальна відповідальності.

8. Як називається відповідальність, яка реалізується при виконанні службових обов'язків?

- a) кримінальна відповідальність;
- b) цивільна відповідальність;
- c) професійна відповідальності;
- d) адміністративна відповідальності;
- e) матеріальна відповідальності.

9. Як називається відповідальність, яка виникає з прав передбачених законодавством або договором, що регулюють відносини громадян в суспільстві?

- a) кримінальна відповідальність;
- b) цивільна відповідальність;
- c) професійна відповідальності;
- d) адміністративна відповідальності;
- e) матеріальна відповідальності.

10. Який вид страхування відноситься до страхування відповідальності?

- a) страхування каско;
- b) страхування карго;
- c) цесія;
- d) страхування ренти;
- e) автоцивілка.

2. Практичні ситуації

Ситуація 1. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо літак української компанії «А» через несправність під час зльоту зазнав аварії в наслідок якої загинули двоє пасажирів. Курс СПЗ на день страхового випадку за офіційним обмінним курсом Національного банку становив 38 грн.

Ситуація 2. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо пасажир здійснював переліт «Київ-Львів», через несправність літака був знищений його багаж вагою 10 кг, ручна поклажа, вартістю 50 тис. грн. Курс СПЗ на день страхового випадку за офіційним обмінним

курсом Національного банку становив 38 грн.

Ситуація 3. Визначити розмір страхового відшкодування виплачене страховиком клієнту нотаріуса, якщо у договорі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса передбачена страхова сума 10 млн. грн. і умовна франшиза 10 тис. грн. У результаті упуцнення під час виконання службових обов'язків, клієнт зазнав збитків на 60 тис. грн. Крім того, витрати, які зазнав пред'явник претензії, становили 5 тис. грн., а витрати нотаріуса зі згоди страховика 2 тис. грн. Визначити страхове відшкодування.

Ситуація 4. Визначити розмір страхових виплат страховиком кожному потерпілому, якщо у результаті дорожньо-транспортної пригоди було завдано шкоди майну двом пішоходам на 40 тис. грн. та на 60 тис. грн.

Ситуація 5. Розрахувати розмір страхового платежу з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (див. дод. Б). Якщо фізична особа, яка виявила бажання застрахувати свою відповідальність строком на 1 рік, є власником вітчизняного автомобіля 2023 року випуску та має двигун 1500 кубічних сантиметрів. Особа проживає у м. Кропивницький.

Література: Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №2.3

Тема роботи: «Страхування майна авіапідприємств»

Мета роботи: розглянути особливості страхування майна авіапідприємств

План

1. Надати характеристику системам страхового забезпечення
2. Розглянути види обов'язкового майнового страхування
3. З'ясувати основні види добровільного майнового страхування
4. Визначити особливості страхування майна авіапідприємств

Питання для обговорення:

1. Які особливості розрахунку дійсної вартості страхового відшкодування?
2. Як розрахувати перший ризик страхового відшкодування??
3. Від чого в майновому страхуванні залежить розмір страхової суми?
4. Яка особливість пропорційної системи страхового забезпечення?
5. Як розраховується відбудована вартість страхового відшкодування?
6. Які особливості визначення дробової частини страхового відшкодування?
7. Як розрахувати граничну відповідальність страхового відшкодування?
8. Як обрати систему страхового забезпечення при страхуванні майна?
9. Назвіть особливості страхування цивільних повітряних суден і засобів водного транспорту.
10. Які особливості страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції і промислової розробці родовищ нафти і газу?
11. Назвіть правила страхування тварин.
12. Які особливості страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії?
13. Як відбувається страхування іпотеки?
14. Які правила страхування майна, переданого у концесію, майнових ризиків користувачів надр?
15. Як відбувається страхування ризику невиплат гравцям призів і сільськогосподарської продукції з державною підтримкою?
16. Надайте характеристику основним видам добровільного майнового страхування.
17. Які особливості страхування майна авіапідприємств?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. Хто відноситься до суб'єктів майнового страхування?

- a) страховик;
- b) страхувальник;
- c) вигодонабувач;
- d) застрахована особа;
- e) потерпіла (третя) особа.

2. Як називається пошкодження, знищення та втрата майна внаслідок впливу страхових ризиків, передбачених у договорі страхування?

- a) страховий ризик;
- b) страховий випадок;
- c) страховий збиток;
- d) страхова виплата;
- e) страхове відшкодування.

3. Як називається показник, який визначається як відношення страхової суми до страхової вартості предмету договору страхування майна?

- a) показник покриття страхового договору;
- b) показник збитковості страхової суми;
- c) показник ліквідності страховика;
- d) показник платоспроможності страховика;
- e) показник платоспроможності страхувальника.

4. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування на основі реальної страхової вартості майна на дату підписання договору страхування майна?

- a) система дійсної вартості;
- b) система першого ризику;
- c) система пропорційної відповідальності;
- d) система відбудовної вартості;
- e) система граничної відповідальності.

5. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування пропорційно до показника покриття збитків при страхуванні майна?

- a) система дійсної вартості;
- b) система першого ризику;
- c) система пропорційної відповідальності;
- d) система відбудовної вартості;
- e) система граничної відповідальності.

6. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування як вартість нового майна або вартості робіт із відновлення майна до попереднього стану?

- a) система дійсної вартості;
- b) система першого ризику;
- c) система пропорційної відповідальності;
- d) система відбудовної вартості;
- e) система граничної відповідальності.

7. Які системи страхового забезпечення використовуються при визначенні розміру страхового відшкодування за системою відшкодування дробової частини?

- a) система дійсної вартості;
- b) система першого ризику;
- c) система пропорційної відповідальності;
- d) система відбудовної вартості;
- e) система граничної відповідальності.

8. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення відшкодування як

добуток коефіцієнта покриття шкоди на різницю між запланованим страхувальником і фактично отриманим ним рівнем доходу?

- a) система дійсної вартості;
- b) система першого ризику;
- c) система пропорційної відповідальності;
- d) система відбудовної вартості;
- e) система граничної відповідальності.

9. До якого виду страхування відноситься страхування, яке передбачає відшкодування збитків власників тварин від їх загибелі чи вимушеного забою?

- a) страхування фінансових ризиків;
- b) страхування від нещасного випадку;
- c) особисте страхування;
- d) сільськогосподарське страхування;
- e) страхування відповідальності.

10. Як ще називається страхування транспортних засобів від різних ризиків?

- a) страхування каско;
- b) страхування карго;
- c) делькредере страхування;
- d) кауційне страхування;
- e) автоцивілка.

2. Практичні ситуації

Ситуація 1. Організація вказала в заяві про страхування вартість майна 5000 грн., страхову суму 4000 грн. Після пожежі страхова компанія встановила розмір збитку 3000 грн. Розрахувати розмір страхового відшкодування згідно пропорційній системі забезпечення.

Ситуація 2. Громадянин застрахував домашнє майно вартістю 76 000 грн. Страхування майна здійснювалось за системою забезпечення «першого ризику». Розмір страхової суми становить 70000 грн. Визначити розмір страхового відшкодування, якщо в результаті страхового випадку був завданий збиток у розмірі 64 000 грн.

Ситуація 3. Громадянин вказав в заяві про страхування вартість домашнього майна 110 000 грн., страхову суму – 70 000 грн. Страхування здійснюється за системою забезпечення «першого ризику». Визначити розмір страхового відшкодування, якщо збиток становив 100 000 грн.

Ситуація 4. Страхується врожай пшениці фермерського господарства «А». Середня врожайність за останні 5 років 25 ц з 1 га. Площа посіву 450 га. Фактична врожайність в поточному році пшениці 21 ц з 1 га. Закупівельна ціна пшениці за 1 ц дорівнює 500 грн. Розрахувати розмір страхового відшкодування, якщо розмір франшизи 30 % від страхового збитку.

Ситуація 5. Страхова сума відповідно договору страхування майна становить 5 000 грн. Розмір франшизи 7 %. В результаті стихійного лиха було пошкоджене майно на 4 600 грн. Визначити розмір страхового відшкодування за системою дійсної вартості.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №2.4

Тема роботи: «Страховання членів екіпажу повітряного судна, іншого авіаційного персоналу»

Мета роботи: розглянути та з'ясувати особливості страхування членів екіпажу повітряного судна, іншого авіаційного персоналу

План

1. Розглянути ризики страхування членів екіпажу повітряного судна
2. З'ясувати особливості страхування іншого авіаційного персоналу

Питання для обговорення:

1. Яка мета страхування членів екіпажу повітряного судна?
2. Назвіть основні ризики, від яких можуть бути застраховані члени екіпажу повітряного судна.
3. Які види включає страхування членів екіпажу повітряних суден?
4. З якою метою проводиться страхування іншого авіаційного персоналу?
5. Назвіть та розкрийте сутність видів страхування авіаційного персоналу.

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. *Хто відноситься до суб'єктів майнового страхування?*
  - f) страховик;
  - g) страхувальник;
  - h) вигодонабувач;
  - i) застрахована особа;
  - j) потерпіла (третя) особа.
2. *Як називається пошкодження, знищення та втрата майна внаслідок впливу страхових ризиків, передбачених у договорі страхування?*
  - f) страховий ризик;
  - g) страховий випадок;
  - h) страховий збиток;
  - i) страхова виплата;
  - j) страхове відшкодування.
3. *Як називається показник, який визначається як відношення страхової суми до страхової вартості предмету договору страхування майна?*
  - f) показник покриття страхового договору;
  - g) показник збитковості страхової суми;
  - h) показник ліквідності страховика;
  - i) показник платоспроможності страховика;
  - j) показник платоспроможності страхувальника.
4. *Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування на основі реальної страхової вартості майна на дату підписання договору страхування майна?*
  - f) система дійсної вартості;
  - g) система першого ризику;
  - h) система пропорційної відповідальності;
  - i) система відбудовної вартості;
  - j) система граничної відповідальності.
5. *Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування пропорційно до показника покриття збитків при страхуванні майна?*
  - f) система дійсної вартості;
  - g) система першого ризику;
  - h) система пропорційної відповідальності;
  - i) система відбудовної вартості;

ж) система граничної відповідальності.

6. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування як вартість нового майна або вартості робіт із відновлення майна до попереднього стану?

- ф) система дійсної вартості;
- г) система першого ризику;
- х) система пропорційної відповідальності;
- і) система відбудовної вартості;
- ж) система граничної відповідальності.

7. Які системи страхового забезпечення використовуються при визначенні розміру страхового відшкодування за системою відшкодування дробової частини?

- ф) система дійсної вартості;
- г) система першого ризику;
- х) система пропорційної відповідальності;
- і) система відбудовної вартості;
- ж) система граничної відповідальності.

8. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення відшкодування як добуток коефіцієнта покриття шкоди на різницю між запланованим страхувальником і фактично отриманим ним рівнем доходу?

- ф) система дійсної вартості;
- г) система першого ризику;
- х) система пропорційної відповідальності;
- і) система відбудовної вартості;
- ж) система граничної відповідальності.

9. До якого виду страхування відноситься страхування, яке передбачає відшкодування збитків власників тварин від їх загибелі чи вимушеного забою?

- ф) страхування фінансових ризиків;
- г) страхування від нещасного випадку;
- х) особисте страхування;
- і) сільськогосподарське страхування;
- ж) страхування відповідальності.

10. Як ще називається страхування транспортних засобів від різних ризиків?

- ф) страхування каско;
- г) страхування карго;
- х) делькредере страхування;
- і) кауційне страхування;
- ж) автоцивілка.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №2.5

Тема роботи: «Страхування повітряних перевезень пасажирів та вантажу»

Мета роботи: розглянути особливості страхування повітряних перевезень пасажирів та вантажу

План

1. З'ясувати особливості страхування повітряних перевезень пасажирів
2. Розглянути прикладні аспекти страхування повітряних перевезень вантажу

Питання для обговорення:

1. Яка мета страхування членів екіпажу повітряного судна?

2. Назвіть основні ризики, від яких можуть бути застраховані члени екіпажу повітряного судна.
3. Які види включає страхування членів екіпажу повітряних суден?
4. З якою метою проводиться страхування іншого авіаційного персоналу?
5. Назвіть та розкрийте сутність видів страхування авіаційного персоналу.
6. З якою метою проводиться страхування пасажирів під час авіаперельотів?
7. Назвіть основні види страхування пасажирів під час авіаперельотів.
8. Яка мета страхування вантажу при авіаперевезеннях?
9. Назвіть та розкрийте предметний зміст видів страхування вантажу при авіаперевезеннях.
10. Які особливості страхування авіаперевезень?
11. Які ризики покриває страхування авіаперевезень?
12. Якими нормативно-правовими документами регулюється страхування пасажирів і вантажу при авіаперевезеннях?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. Хто відноситься до суб'єктів майнового страхування?

- к) страховик;
- л) страхувальник;
- м) вигодонабувач;
- п) застрахована особа;
- о) потерпіла (третя) особа.

2. Як називається пошкодження, знищення та втрата майна внаслідок впливу страхових ризиків, передбачених у договорі страхування?

- к) страховий ризик;
- л) страховий випадок;
- м) страховий збиток;
- п) страхова виплата;
- о) страхове відшкодування.

3. Як називається показник, який визначається як відношення страхової суми до страхової вартості предмету договору страхування майна?

- к) показник покриття страхового договору;
- л) показник збитковості страхової суми;
- м) показник ліквідності страховика;
- п) показник платоспроможності страховика;
- о) показник платоспроможності страхувальника.

4. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування на основі реальної страхової вартості майна на дату підписання договору страхування майна?

- к) система дійсної вартості;
- л) система першого ризику;
- м) система пропорційної відповідальності;
- п) система відбудовної вартості;
- о) система граничної відповідальності.

5. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування пропорційно до показника покриття збитків при страхуванні майна?

- к) система дійсної вартості;
- л) система першого ризику;
- м) система пропорційної відповідальності;
- п) система відбудовної вартості;
- о) система граничної відповідальності.

6. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення розміру страхового відшкодування як вартість нового майна або вартості робіт із відновлення майна до попереднього стану?

- k) система дійсної вартості;
- l) система першого ризику;
- m) система пропорційної відповідальності;
- n) система відбудовної вартості;
- o) система граничної відповідальності.

7. Які системи страхового забезпечення використовуються при визначенні розміру страхового відшкодування за системою відшкодування дробової частини?

- k) система дійсної вартості;
- l) система першого ризику;
- m) система пропорційної відповідальності;
- n) система відбудовної вартості;
- o) система граничної відповідальності.

8. Яка система страхового забезпечення передбачає визначення відшкодування як добуток коефіцієнта покриття шкоди на різницю між запланованим страхувальником і фактично отриманим ним рівнем доходу?

- k) система дійсної вартості;
- l) система першого ризику;
- m) система пропорційної відповідальності;
- n) система відбудовної вартості;
- o) система граничної відповідальності.

9. До якого виду страхування відноситься страхування, яке передбачає відшкодування збитків власників тварин від їх загибелі чи вимушеного забою?

- k) страхування фінансових ризиків;
- l) страхування від нещасного випадку;
- m) особисте страхування;
- n) сільськогосподарське страхування;
- o) страхування відповідальності.

10. Як ще називається страхування транспортних засобів від різних ризиків?

- k) страхування каско;
- l) страхування карго;
- m) делькредере страхування;
- n) кауційне страхування;
- o) автоцивілка.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

РОЗДІЛ №1. «СТРАХОВИЙ БІЗНЕС У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ»

Практичне заняття №3.1

Тема роботи: «Перестраховування та співстраховування на повітряному транспорті»

Мета роботи: розглянути сутність та особливості перестраховування та співстраховування на повітряному транспорті

План

1. Розглянути економічний зміст перестраховування
2. Надати характеристику пропорційному перестраховуванню
3. Визначити особливості непропорційного перестраховування
4. Розглянути економічний зміст співстраховування
5. З'ясувати особливості перестраховування та співстраховування на повітряному транспорті

Питання для обговорення:

1. Які особливості перестраховування?

2. Яке призначення співстрахування?
3. Які існують види договорів пропорційного перестрахування?
4. Назвіть види договорів непропорційного перестрахування?
5. Які існують види пулів?
6. З якою метою страховики об'єднуються в пули?
7. Які існують види комісій в перестрахуванні?
8. В чому різниця між пропорційним та непропорційним перестрахуванням?
9. Які переваги перестрахування?
10. Для чого необхідне ретроперестрахування?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. Як називається процес прийняття перестраховиком страхового ризику від перестраховальника?

- a) страхування;
- b) співстрахування;
- c) взаємне страхування;
- d) перестрахування;
- e) самострахування.

2. Як називається процес повторного передання страхового ризику іншому перестраховику?

- f) страхування;
- g) співстрахування;
- h) взаємне страхування;
- i) перестрахування;
- j) ретроперестрахування.

3. Як називається відрахування з прибутку перестраховика, який він отримує за результатом проходження договору перестрахування?

- k) оригінальна комісія;
- l) перестрахова комісія;
- m) брокерська комісія;
- n) тантьєм;
- o) цесія.

4. Як називається частина страхової суми, що передається перестраховику та кратна власному утриманню цедента?

- p) ексцедент за договором перестрахування;
- q) ємність ексцедентного договору перестрахування;
- r) премія;
- s) тантьєм;
- t) цесія.

5. Який вид договору пропорційного перестрахування передбачає передачу перестраховиком цементу пропорційну частину відшкодування відповідно з одержаною часткою участі в ризиках?

- u) договір квотного перестрахування;
- v) договір ексцедентного перестрахування;
- w) договір ексцеденту збитків;
- x) договір ексцеденту збитковості;
- y) договір квотно-ексцедентний.

6. Як називається відшкодування з страхової премії на користь цедента при перестрахуванні?

- z) оригінальна комісія;
- aa) перестрахова комісія;
- bb) брокерська комісія;

cc) тантьєм;

dd) цесія.

7. Які типи договорів перестраховання відносяться до непропорційного перестраховання?

- a) ексцедент збитків;
- b) ексцедент збитковості;
- c) ексцедент за договором;
- d) ємність ексцедентного договору;
- e) квотно-ексцедентний договір.

8. Який тип договору перестраховання відноситься до пропорційного перестраховання?

- a) ексцедент збитків;
- b) ексцедент збитковості;
- c) ексцедент збитку за окремим ризиком;
- d) ексцедент збитку за групою ризиків;
- e) квотно-ексцедентний договір.

9. Хто не відноситься до суб'єктів перестраховання?

- a) перестраховальник;
- b) страхувальник;
- c) перестраховик;
- d) цедент;
- e) цесіонарій.

10. Як називається діяльність страховиків, яка передбачає, що декілька з них за одним договором приймають на страхування значні страхові ризики одного страхувальника?

- a) страхування;
- b) співстрахування;
- c) взаємне страхування;
- d) перестраховання;
- e) самострахування.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №3.2

Тема роботи: «Роль ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні»

Мета роботи: визначити роль та місце ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні

План

1. З'ясувати механізм управління ризиком в страховій компанії
2. Розглянути роль ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні

Питання для обговорення:

1. Надайте визначення поняттю «ризик-менеджмент».
2. Яка послідовність здійснення ефективних антикризових заходів?
3. Назвіть етапи реалізації ризик-менеджменту.
4. Розкрийте зміст етапів аналізу ризику.
5. Назвіть методи оцінки ризику.
6. Які існують способи контролю над ризиком?
7. Яка сутність методів фінансування ризиків? Розкрийте їх зміст.
8. Назвіть види методів ризик-менеджменту? Яка їх сутність?
9. Яка роль ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. *Які основні ознаки притаманні страховому ризику?*
  - f) ймовірність;
  - g) випадковість;
  - h) збитковість;
  - i) прибутковість;
  - j) неймовірність.
2. *Що показує можливе негативне відхилення від нормального перебігу подій?*
  - f) страхування;
  - g) збиток;
  - h) ризик;
  - i) страховий випадок;
  - j) страхове відшкодування.
3. *Що показує фактичний розмір негативного відхилення від нормального перебігу подій?*
  - f) страхування;
  - g) збиток;
  - h) ризик;
  - i) страховий випадок;
  - j) страхове відшкодування.
4. *Що перебуває у причинно-наслідковому зв'язку зі страховим ризиком та є наслідком його реалізації?*
  - f) страхування;
  - g) збиток;
  - h) ризик;
  - i) страховий випадок;
  - j) страхове відшкодування.
5. *Які страхові ризики несуть найбільший розмір втрат?*
  - f) катастрофічний ризик;
  - g) великий ризик;
  - h) середній ризик;
  - i) малий ризик;
  - j) незначний ризик.
6. *Частота появи яких страхових ризиків найменша?*
  - f) катастрофічний ризик;
  - g) великий ризик;
  - h) середній ризик;
  - i) малий ризик;
  - j) незначний ризик.
7. *Як називається сукупність послідовних заходів антиризикової діяльності, застосування яких має комплексний, системний характер і є фактором підвищення надійності захисту від настання страхових випадків?*
  - f) управління ризиком;
  - g) ризик-менеджмент;
  - h) перестраховання ризику;
  - i) співстраховання ризику;
  - j) самостраховання ризику.
8. *Які послідовні етапи охоплює ризик-менеджмент?*
  - f) аналіз ризику;
  - g) контроль за ризиком;
  - h) фінансування ризику;
  - i) класифікація ризику;
  - j) перестраховання ризику.

9. Яка математична теорія є основою актуарних розрахунків в страхуванні життя?

- f) теорія ймовірності;
- g) теорія графів;
- h) теорія моделювання;
- i) теорія множин;
- j) теорія алгоритмів.

10. Як називається система статистичних і економіко-математичних імовірнісних методів розрахунку тарифних ставок і визначення необхідних фінансових показників діяльності страховика?

- e) актуарні розрахунки;
- f) андеррайтинг;
- g) аналіз ризику;
- h) ідентифікація ризику;
- i) оцінювання ризику.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

Практичне заняття №3.3

Тема роботи: «Страховий захист інтересів учасників договорів оренди та фінансового лізингу повітряних суден»

Мета роботи: визначити роль та місце ризик-менеджменту в авіаційному страхуванні

План

1. Розглянути економічну сутність фінансової надійності страховика
2. Визначити умови забезпечення платоспроможності страхової компанії
3. З'ясувати механізм формування страхових резервів страховика, що здійснює загальне страхування
4. Визначити процес формування страхових резервів страховика, що здійснює страхування життя

Питання для обговорення:

1. Надайте визначення поняттю «фінансова надійність страхової компанії».
2. Розкрийте зміст поглядів науковців на зміст поняття «фінансова надійність страхової компанії».
3. Назвіть фактори зниження фінансової надійності страхової компанії.
4. Які основні положення Закону України «Про страхування»?
5. Який мінімальний статний фонд страховика, що не займається страхуванням життя?
6. Що таке фактична та нормативна платоспроможність страхової компанії?
7. Як розраховується запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування, окрім страхування життя?
8. Як розрахувати запас платоспроможності страховика за показником страхових премій?
9. Як визначити запас платоспроможності страховика за показником страхових виплат?
10. Як розрахувати запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя?
11. Як визначити платоспроможність страховика згідно Закону України «Про страхування»?
12. Як розрахувати норматив платоспроможності та достатності капіталу?
13. Як розрахувати нормативний запас платоспроможності?
14. Які показники для визначення платоспроможності страхової компанії використовуються у закордонній страховій практиці?
15. Як розраховуються показники нормативного запасу платоспроможності згідно Директив ЄС?
16. Що таке резерви незароблених премій?

17. Як здійснюється розрахунок резервів незароблених премій згідно з Законом України «Про страхування»?
18. Назвіть та розкрийте зміст методів розрахунку незароблених премій.
19. Чим є резерв заявлених, але не виплачених збитків?
20. Яка сутність резерву збитків, які виникли, але не заявлені?
21. Яка економічна сутність резерву коливань збитковості?
22. Як визначається резерв катастроф?
23. Як відбувається формування страхових резервів страховика, що здійснює страхування життя?
24. Яка економічна сутність резерву вирівнювання і резерву бонусів?

1. Тестові завдання для перевірки знань:

1. До яких доходів страхової компанії відносяться страхові премії, які страховик отримує за продані страхові послуги?

- a) доходи від страхової діяльності;
- b) доходи від інвестування;
- c) інші доходи;
- d) доходи від надзвичайної діяльності;
- e) доходи від фінансової діяльності.

2. До яких доходів страхової компанії відносяться комісійна винагорода за перестраховання?

- a) доходи від страхової діяльності;
- b) доходи від інвестування;
- c) інші доходи;
- d) доходи від надзвичайної діяльності;
- e) доходи від фінансової діяльності.

3. До яких доходів страхової компанії відносяться доходи від розміщення тимчасово вільних коштів страхових резервів?

- a) доходи від страхової діяльності;
- b) доходи від інвестування;
- c) інші доходи;
- d) доходи від надзвичайної діяльності;
- e) доходи від фінансової діяльності.

4. Як називаються витрати страховика, які пов'язані із залученням нових страхувальників, укладанням нових договорів страхування?

- a) аквізиційні витрати;
- b) інкасаційні витрати;
- c) ліквідаційні витрати;
- d) витрати на утримання страховика;
- e) інвестиційні витрати.

5. Як називаються витрати страхової організації, які пов'язані з урегулюванням збитків?

- a) аквізиційні витрати;
- b) інкасаційні витрати;
- c) ліквідаційні витрати;
- d) витрати на утримання страховика;
- e) інвестиційні витрати.

6. Як називається підсумок фінансових результатів різних видів діяльності страховика за певний період?

- a) дохід страховика;
- b) валовий дохід страховика;
- c) витрати страховика;
- d) валові витрати страховика;

е) прибуток страховика.

7. Яку ставку податку на дохід сплачують страховики, які здійснюють страхування життя в Україні?

- а) 18 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 0 відсотків;
- г) 3 відсотки;
- д) 9 відсотків.

8. Яку ставку податку на дохід сплачують страховики, які здійснюють ризикові види страхування в Україні?

- а) 18 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 0 відсотків;
- г) 3 відсотки;
- д) 9 відсотків.

9. Яку ставку податку на прибуток сплачують страховики в Україні?

- а) 18 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 0 відсотків;
- г) 3 відсотки;
- д) 9 відсотків.

10. Яку ставку податку на прибуток від інвестиційної діяльності сплачують страховики в Україні?

- а) 18 відсотків;
- б) 20 відсотків;
- в) 0 відсотків;
- г) 3 відсотки;
- д) 9 відсотків.

2. Практичні ситуації:

Ситуація 1. Визначити розмір заробленої страхової премії за 2021 рік, якщо сума резерву незаробленої премії на 01.01.2021 р. – 90 тис. грн.; сума резерву незаробленої премії на 31.12.2021 р. – 100 тис. грн.; сума страхових премій, що надійшли впродовж 2021 року за договорами страхування – 400 тис. грн.; сума страхових премій, що сплачені перестраховикам – 100 тис. грн.

Ситуація 2. Розрахувати розмір податку на дохід, який сплатить страхова компанія, яка здійснює страхування життя, якщо розмір страхових премій за договорами довгострокового страхування життя у 2021 році становить 500 млн. грн.

Ситуація 3. Розрахувати розмір податку на дохід, який сплатить страхова компанія, яка здійснює страхування майна, якщо розмір страхових премій за 2021 рік становить 50 млн. грн., розмір страхових премій за договорами перестраховування становить 12 млн. грн.

Ситуація 4. Розрахувати розмір прибутку від страхової діяльності, якщо страхові премії 240 000 грн., страхові премії передані на перестраховування 20 000 грн., зміна резерву незароблених страхових премій 70 000 грн., зменшення частки перестраховиків у резерві незароблених премій на 20 000 грн., собівартість страхової послуги 60 000 грн., чисті понесенні збитки за страховими виплатами 100 000 грн.

Ситуація 5. Розрахувати розмір заробленої страхової премії страховика станом на 01.04.2021 року, якщо резерв незаробленої премії станом на 01.01.2021 р. – 90 тис. грн., станом на 01.04.2021 р. – 100 тис. грн.; отримані страхові премії в січні 190 тис. грн., в лютому 430 тис. грн., в березні 510 тис. грн.; страхові премії, передані в перестраховування в січні 60 тис. грн., в лютому 110 тис. грн., в березні 200 тис. грн.

Література: Л.1, Л.2, Л.3, Л.4, Л.5, Л.6.

4 Рекомендовані навчально-методичні матеріали:

1. Аберніхіна І.Г., Божанова О.В., Мушнікова С.А. Страхові послуги: навч. посіб. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2023. – 242 с.
2. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 р. № [1909_IX](#)
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20/conv#Text>
3. Лінькова О.Ю. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр. – Харків: НТУ «ХП», 2024. – 65 с.
4. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування: навчальний посібник. – Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. – 307 с.
5. Опальчук Р.М. Страховий менеджмент: навчальний посібник. – Київ: ЦП «Компринт», 2023. – 251 с.
6. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. – 328 с.